STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02249

HUMESH-LIDER

Itzik Manger

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק מאַנגער

חומש־לידער

איציק מאַנגער

חומש־לידער

פאַרלאַג „אַליינענוי״ וואַרשע
1935

Copyright by I. Horowitz New-Jork.

Printed in Poland.

ICYK MANGER
CHUMESZ-LIDER

Wydawn. „Ałejneniu" Warszawa.

Druk. M. Nomberga, Leszno 19.

הילע געצייכנט
פון י. טיקאָטשינסקי

אַ מתּנה מיין טאַטן, דעם קעסטליכן וויצלער און פּירטרעפליכן
שניידער־מייסטער ה ל ל בּ ר א ב ר ה ם מ אַ נ ג ע ר.

די לידער, וואָס זענען געזאַמלט אין דעם ביכל, זע־
נען אַ שטיפעריי אַזאַ מיט די גרייז־גראָע בערד פון
די אבות און מיט די שטערנטיכלעך־עקן פון די אמהות.

אַן אינטערמעצאָ אַזאַ אויפן וועג צו דער געשטייגער־
טער באַלאַדעסקער וויזיע.

דער געניטער לעזער וועט זיך כאַפּן, אַז די לאַנד־
שאַפט אין וועלכער די חומש־געשטאַלטן באַוועגן זיך
איז נישט די כנענ'ישע, נייערט אַ סלאַווישע. איך
האָב געטראַכט וועגן דער מזרח־גאַליצישער.

די דאָזיקע לאַנדשאַפט מיט אירע ווערבעס פאַזע
וועג, אירע ווייכל־סטעדער און אירע מאָדנע שטילע
דעמערונגען, ציטערט אין מיין זכרון פון גאָר די
פריעסטע קינדער־יאָרן.

אין דער רעם פון דער דאָזיקער לאַנדשאַפט האָט
מיין טאַטע, אַלס וואַנדערנדיקער שניידער־געזעלן,
פאַרפאַסט זיינע פורים־שפּילן און זיי געשפּילט אינ־
איינעם מיט זיינע חברים.

דאָס שעלמישע מיצל פונ'ם יידישן פורים־שפּיל, האָט
מיר כסדר געשוועבט פאַר די אויגן, ביים שרייבן
דאָס דאָזיקע בוך.

און די ליריש־פרומע פאַנטאַמינע פון דער מאַמען
איבערן טייטש־חומש.

אַ פּראָפּאָ דער לאַנדשאַפט:

אַמאָל, אַמאָל, אויף פעריען אַוועק פון טשערנאָוויץ צום זיידן אויף אָפרו.

אין דער בויד פונ'ם זיידן דעם בעל עגלה אברהם מאַנגער. דער אָוונט טונקלט, טונקלט. די וואָלקנס זענען קיין וואָלקנס נישט, נייערט משונה מאָדנע באַשעפענישן, וואָס הענגען און ליגן אויף די ווער= בעס פאַזע וועג און שרעקן דאָס קינדערשע געמיט.

אָ, זיסער גרויל פונ'ם קינדערשן געמיט! צי פירט מיך נישט דער זיידע צו דער עקידה?

דער זיידע האָט געהאַט טרויעריקע אויגן. זיין בייטש האָט געהאַט אַ רויטע טראָלד. און ביים קאַשטן, וואָס איז געווען געשפּאַנט אין דער רעכטער זייט, איז געווען אָפּגעליפּעט אַ שטיק פעל.

איציק מאַנגער

אײן לויב דיר גאָט אין הימל לויב /
וואָס דו האָסט מיך טון שטערקן / אַז
איך זאָל מיט מײן שוואַכער האַנט /
פּוּלענדן דיזעס ווערקן / איך האָב מיט
מי און זונדער פלײס / די אבות טון
אויפוועקן / פון שמות און פון זילבערן
שטויב / וואָס האָט זײ טון אײנדעקן /
זײ שטײען נון און זענען גרײט / אַלס
זײ נון מעכטן לעבן / און ווילן ליבער
לעזער דיר / אײן שלום עליכם געבן /
נון זאָלסטו שטיל געדאַגן / זײ ווילן
דיר מיט הײליק מונד / פיל שײנע
וואונדער זאָגן / און דער דאָ האָט דאָס
בוך געמאַכט / האָט פילע צײט דערוף
פאַרבראַכט / איציק מאַנגער איז ער
גינאַנט / אײן חײט אוים וואַלאַכיש לאַנד

חוה ברענגט אדמ׳ן דעם עפּל

אדם הראשון ליגט אין גראָז
און שפּייט צום וואָלקן אַרויף,
בעת זיך דער וואָלקן תחנונימדיק:
„אדמ׳שי קרויַן הער אויף״.

שטעלט אים אדם אַרויס די צונג:
„כמאַרע קאַפּארע אַבע!״
און ס׳פליט אַ דינער שטראַל — אַ שפּיי
„און נאַדיר, נעם און זע!״

דער וואָלקן ווישט מיט דער לאַפּע אָפּ
דעם שפּיי און ברומט פאַר כעס:
„אַז מען טוט נישט גאָרנישט גאַנצע טעג
און מען גייט אום פּוסט און פּאַס!״

אדם הראשון לאַכט און קייכט
און שטשירעט די ווייסע ציין,
קומט פון דער גרינער עפּל-אַליי
די מוטער חוה צו גיין.

„ווו ביזטו געווען עוואַ מיין ווייב,
ווו ביזטו געווען מיין קינד?״
„איך בין געווען אין דער פלוימען-אַליי
און געפלוידערט מיטן ווינט״.

„דו ביזט נישט געווען אין דער פלוימען-אַליי
דו זאָגסט מיר אַ ליגנט גאָר,
ס׳ע שמעקט דאָך מיט עפּל פון דיין לייב
און מיט עפּל פון דיינע האָר״.

„כ׳בין טאַקע געווען אין דער עפּל-אַליי
ס׳אַרא שוואַכן זיכּרון איך האָב,
האָסט טאַקע געטראָפן אַדאַם מיין מאַן
אַ ליעבן אויף דיין קאָפּ״.

„וואָס האָסטו געטון אין דער עפּל-אַליי
עווא מיין גאָלדענעס קינד?״
„איך האָב געפּלוידערט מיט דער שלאַנג
מכּוח דער מצווה-זינד״.

און ס׳ציטערט דער עפּל אין איר האַנט
און פינקלט ווי שאַרלאַך רויט
און ס׳שאָטנט אויס די דעמערונג
די חאווה און דעם טויט.

אדם הראשון פיבערט און קאָן
באַין אופן נישט פאַרשטיין,
פאַרוואָס איר קול איז צוקער־זיס
און זי איז מלא חן.

ער שטרעקט מיט אַ ציטער אויס די האַנט
— וואָס טוסטו אדם, האַ?
די נאַכט לעשטביידע געשטאַלטן אויס
און פּתח שין מאַכט — שאַ.

אדם איז איבערזיכטיק

טרילערט אַ געל קאַנאַריקל
אויף א גן-עדן בוים —
עפנט אדם די אויגן אויף
צווישן ליד און טרוים.

אַ רויטער זונשטראַל ציטערט
איבער דעם פייכטן גראָז
און ס׳יאָגן, יאָגן זיך נאָך אים
אַ וועווריק און א האָז.

אדם שמייכלט. נעבן אים
ליגט חוה׳לע זיין ווייב,
מיט גראָז און בלעטער צוגעדעקט
דאָס יונגע שיינע לייב.

ער קוקט אויף איר און קוועלט
ער קוקט אויף איר און טראַכט:
ס׳איז גוט וואָס ליכטיק איז בייטאָג
און פינסטער איז ביינאַכט.

ער הויבט זיך אויף און גייט
אַרום אים רוישט און פליט
און יעדער רויש און פלי
קלינגט אָפּ אין זיין געמיט.

נאָר האָרך! אַ וואַסער רוישט
דאָרט אונטן טיף אין טאָל.
אַ וואַסערל — און אדם ווערט
טיף טרויעריק מיט אַ מאָל.

ער האָט אין וואַסערל געזען
אַן אדם פּונקט ווי ער —
וואָס וויל דער וואַסער־אדם, האַ
און ווער איז ער, ווער?

און אפשר טאַקע יאָ,
און אפשר איז דאָס וואָר,
אַז יענער אדם שפּילט זיך איצט
מיט חוה׳ס בריסט און האָר?

ער לויפט צוריק. צי וועט ער זיי
איצט טרעפן זאַלבאַנאַנד?
אָט שטייט זי חוה און זי האַלט
אַ קוקאַווקע אויף דער האַנד.

זי פרעגט: קוקאַווקע זאָג
צי בין איך באמת שיין —
צי האָב איך געפונען ביי מיין מאַן
טאַקע באמת חן?

און אדם שטייט און הערט
און ווייסט נישט אַליין פאַרוואָס
ס׳גלוסט זיך אַ פאַל טון צו דער ערד
און כליפּען אין טיפן גראָז.

אברהם אבינו מוסרט לוטן

„לוט איך מוז דיר זאָגן ס׳איז — פע!
דו שכורסט אַ יעדע נאַכט,
ערשט נעכטן האָסטו אין „גאָלדענעם הערש״
אַזאַ ווּיסטן סקאַנדאַל געמאַכט.

דאָס פּאַסט פאַר מאַנגער, דעם שניידערוק
אָבער אסור נישט פאַר דיר,
האָסט צוויי טעכטער מגדל צו זיין
און ביזט קיינעהאָרע אַ ייד אַ גביר.

האָסט שאָף און רינדער און ציגנבעק
פאָלג מיך און פאָרכט זיך פאַר גאָט,
אויף יעדן ערל וואָס זשליאָקעט זיך אָן
זאָגט מען שוין: שכור ווי לוט.

כ׳פאַרשטיי מען מאַכט אַ כוסה אַ מאָל
פרייטיק צו נאַכטס ביים טיש,
ווען סע ברענען די הייליקע שבת-ליכט
און מען עסט די געפולטע פיש.

אָבער נישט ווי דו טאַג איין טאָג אויס
ווי ווערט דאָס אַ מענטש נישט מיד,
סע פּאַסט פאַר האָווריִלע דעם שבת-גוי
אָבער אסור נישט פאַר קיין ייד.

באַטראַכט זיך וואָס וועט מען זאָגן אַמאָל:
סע האָט אברהם אבינו געהאַט,
אַ קרוב אַ שכּור און וואָס אין דער קאָרט,
וואָס דאָס איז נאָך ערגער פון שמד.

און אַז מען שמועסט שוין, הערזשע מיך אויס
ביזט דאָך אַ טאַטע — ווי איז צו מיר,
צי אַרט דיך נישט וואָס דער שכן ווייכט,
ווי אַן עיפּוש דיין שוועל און דיין טיר?

וואָס אפילו דער מינדסטער שניידער־יונג
וויל נישט דיין איידעם זיין
און ביי דיינע טעכטער זילבערן די צעפּ
— און אַלץ איז כּדאי צוליב ווייַן?

לוט איך מוז דיר זאָגן ס׳איז — פע!
דו שכורסט אַ יעדע נאַכט,
ערשט נעכטן האָסטו אין „גאָלדענעם הערש"
אַזאַ וויסטן סקאַנדאַל געמאַכט.

דאָס פּאַסט פאַר מאַנגער דעם שניידערוק.
אָבער אסור נישט פאַר דיר,
האָסט צוויי טעכטער מגדל צו זיין
און ביזט קיינעהאָרע אַ ייד אַ גביר".

לֿוטס טעכטער

די טעכטער פֿון לֿוט זיצן אין קיך
און שושקען זיך שטילֿערהייט.
איינע פֿליקט אַ געקוילֿעטע גאַנדז
די צווייטע פֿאַריכט אַ קלֿייד.

זאָגט די ערשטע: „היינט אַכט טאָג
בין איך געוואָרן פֿערציק יאָר
און היינט האָב איך אין שפּיגלֿ דערזען
די ערשטע גראָע האָר.

דער טאַטע כאָלֿיעט איבער אין שענק
און די יאָרן אַנטלֿויפֿן גיך
און סע וואַרטן אומזיסט אין קלֿיידער־שאַנק
מיינע ווייסע חופּה־שיך".

דער צווייטער פֿאַלֿט די נאָדלֿ פֿון האַנט
און זי זיצט א רגע פֿאַרטראַכט:
„שוועסטער סע פֿיבערט אונטער מיר
דאָס לֿיילֿאַך אַ יעדע נאַכט".

איר אָטעם ברענט: „איך האָב אַמאָלֿ
אַזאַ שיינעם חלֿום געהאַט —
גענעכטיקט האָט צווישן מיינע בריסט
אַ יונגער בלֿאָער סאָלֿדאַט.

ער איז אַוועק. און אַפילו אין טרוים
באַווייזט ער זיך שוין נישט מער,
גלייך ס׳וואָלט אין אונזער גאַרניזאָן
נישט געשטאַנען קיין מיליטער״.

זאָגט די ערשטע: „שוועסטער די הערסט
ס׳איז מיר איינגעפאַלן אַ פּלאַן
— קומען נישט קיין חתנים צו אונז,
איז אַ טאַטע אויך אַ מאַן״.

אירע באַקן גליען, איר אָטעם ברית
און ס׳ציטערט ציטערט איר שטים:
„שוועסטער נאָך די היינטיקע נאַכט
וועל איך ליגן ביי אים.

און מאָרגן דו. ער איז סיי ווי סיי
כסדר שכּור ווי לוט,
און די מאַמע איז אַ טאָלפּן זאַלץ
אין סדום, דער פאַרשאָלטענער שטאָט״.

זיי פּיבערן. אַרום דעם לאָמפּ
אַ שפּעטער שמעטערלינג פליט —
„שוועסטער זיי גרייט דער טאַטע גייט
מיט וואַקלדיק־שווערע טריט...״

אברהם און שרה

„אווּרעמל, ווען וועלן מיר האָבן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אַלטע לייט,
ביי לייטן אַ פרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט".

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון מיין ווייב, אַז דער אייבערשטער וויל
שיסט אפילו אַ בעזים אויך".

„אווּרעמל, דו הערסט, אַ יעדע נאַכט
הער איך ווי ס׳כליפּעט מיין לייב,
און הגר איז דאָך נאָר דיין דינסט
און איך בין דיין אמת׳דיק ווייב.

אָפט דאַכט זיך מיר, אַז דער שטערן אין שויב
איז די נשמה פון אונזער קינד,
וואָס וואָגלט אַרום אַ יעדע נאַכט
צווישן רעגן, שאָטנס און ווינט.

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון מיין ווייב, אַז דער אויבערשטער וויל
שיסט אפילו אַ בעזים אויך".

„אַז איך זע אַמאָל ווי הגר׳ס קינד
שפּילט זיך מיט דער זון אין זאַמד
און איך גיב אים איבערן קעפּל אַ גלעט,
ווערט מאָדנע טרויעריק מיין האַנט.

און אַז איך נעם דאָס קינד צו זיך אויפן שויס
און סע שמייכלט אַזוי קלוג און גוט,
ווערן מיינע אויגן פייכט און גרויס
און ס׳ווערט מאָדנע טרויעריק מיין בלוט.

אַוורעמל, ווען וועלן מיר האָבן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אַלטע לייט,
ביי לייטן אַ פרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט".

אברהם אבינו שמייכל און שווייגט
און פּיפּקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון מיין ווייב, אַז דער אייבערשטער וויל
שיסט אפילו אַ בעזים אויך".

די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו

אברהם אבינו זיצט אויף דער שוועל
און שניצט זיך אַ טייטל פון ביין,
ציטערט פון טונקעלען אַלקער אַרויס
דער מוטער שרה׳ס געוויין.

„בהמה שאַ! כו הער שוין אויף!
נאָר רק זי וויינט און וויינט,
זי האָט שוין מסתמא ווידער אַמאָל
די צאינה וראינה געליינט”.

ער ווישט מיטן טיכל די אַלטע בריל
און זעט ווי ס׳טונקלט דער וועג —
אָט ווי אַ שאָטן און ווי אַ רויך
פאַרגייען אונזערע טעג.

און פון דער טונקל שיילן זיך אויס
דריי טערקן מיט רויטע בערד —
זיי גייען שטיל, אָן שטויב אויף די שיך
ווי ס׳וואָלט קיינער נישט געהערט.

„גוטן אָוונט אורחים, קומט אַריין!
מיין שרה האָט אָנגעגרייט,
רייז מיט מילך און קימל־ברויט
איר קומט מסתמא פון ווייט”.

די אורחים זעצן זיך ביים טיש
און שמועסן פון דער וועלט,
פון קינדער, וואָס מען דאַרף מגדל זיין
פון תבואה, הויז און געלט.

די מוטער שרה שטייט און הערט
און שיסט אויס מיט אַ געוויין:
„אָן אַ קדיש וואָרעמל, דו הערסט,
וועט פוילן אונזער געביין״.

זאָגן די אורחים: „יאָ רב אַווראָהם
נאָך איידער דאָס יאָר פאַרשווינדט,
וועט איר פּראַווען דעם אמת׳ן ברית
און זיין אַ טאַטע צו אייער קינד״.

די טערקן פאַרשווינדן. דורך דער שטוב
פלאַטערט פאַרביי די פרייד
און ס׳בלישטשעט אַראָפּ די גילדענע בראָש
פון איר סאַמעט־בלאָען קלייד.

אברהם אבינו פּראַוועט אַ שלום זכר

די שיר המעלותן לייכטן
אַראָפּ פון אַלע ווענט,
צען יידן אין סייבלענע שטריימלעך
פליעסקען מיט די הענט.

„אַי בים־באַם בים־באַם טאַטע
אַי דאַי־דאַם דאַי־דאַם דאַי"
זיי זינגען דעם הייליקן ניגון
פון דעם רבין פון טערקיי.

זיי עסן געזאָטענעם אַרבעס
און טרינקען אין ביר די בערד:
„רב אברהם, פּלאַי פּלאַים
אַ נס, אַ נס באַשערט".

אברהם אבינו שמייכלט
אַריין אין דער גראָער באָרד,
ער הערט ווי יצחק׳ל פּישטשעט
הינטער דעם ליילעך דאָרט.

ער פאַרמאַכט אַ רגע די אויגן
און זעט: די דריי טערקן גיין,
זיי האַלטן זיך אָן די פערדים
פון דעם קינדס געוויין.

אָט טרייסלען זיי אָפּ די שטויבן
פון די קליידער און די שיך
און אָט קושן זיי די מזוזה
און זאָגן אָפּ אויף גיך:

„מזל טוב רב אברהם
איר געדענקט מסתמא די נאַכט,
ווען אייער פלונות׳טע שרה
האָט פון אונז געלאַכט״.

און נאָך איידער אברהם זאָגט זיי
„ווילקאָמען, ליבע געסט!
זעצט אייך צום טיש אַנידער
און טרינקט און זינגט און עסט״!

פאַרהייבן די טערקן די פּאָלעס
און זענען אויס די צייט —
אברהם עפנט די אויגן:
„ווו זענען די פרעמדע לייט?״

„גאָט איז מיט אייך, רב אברהם!
אַי דאַי דאַם, דאַי דאַם, דאַי,
זינגט בעסער מיט אונז דעם זמר
פון דעם רבין פון טערקיי״.

צען יידן אין סויבלענע שטריימלעך
פליעסקען מיט די הענט,
די שיר המעלותן לייכטן
אַראָפּ פון אַלע ווענט.

שרה זינגט יצחקלען א שלאָפליד

די מוטער שרה וויגט די וויג:
שלאָף יצחקל טאַטע שלאָף!
סע פּאַשעט אויף דער לאָנקע
דער פאַסטוך זיינע שאָף.

זאָגט אײן שעפּעלע: ס׳איז טאָג,
דאָס צווייטע זאָגט: ס׳איז נאַכט.
אַ סימן: בערל דער צעלניקער
האָט די קראָם פאַרמאַכט.

אַ סימן: ביי דוד בער דעם שמיד
איז איצטער שאַ און שטיל,
אַ סימן: לייזער דער מילנער דרייט
די וואָנציעס פאַר דער מיל.

זאָגט דאָס ערשטע: ניין ס׳איז טאָג
אַ סימן: איין גאונס קלויז
לערנט דאָס ראַבע קאָטערל
די סדרה מיט דער מויז.

אַ סימן: אויפן חזנס דאַך
פאַשעט דעם שניידערס ציג,
און יצחק׳ל דער קליינער ליגט
און שלאָפט נאָך נישט אין וויג.

זאָגט דאָס פּאַסטוכל: נו מאַ,
טו לאָמיר אַלע גיין
און פרעגן צי ס׳איז טאָג צי נאַכט
ביי יצחקלען אַליין.

נו איי־ליו ליו־ליו יצחק׳ל
נו איי־ליו ליו־ליו שלאָף,
סע שטייען שוין ביי אונזער טיר
דער פּאַסטוך און די שאָף.

נו שטילער, שטילער פּאַסטוכל
דו זעסט דאָך אַז ס׳איז נאַכט,
אַ סימן: יצחק אבינו האָט
די אויגעלעך פאַרמאַכט.

אַ סימן: זיבן טראָפּנס טוי
בלישטשען אויף דעם מאָן
און ס׳שלאָפן אויף דער סידעלע
די קוואָטשקע און דער האָן.

זאָגט דאָס פּאַסטוכל: נו מאַ,
און גייט מיט שטילע טריט
און נעמט אין קליינעם פייפל מיט
דער מוטער שרה׳ס ליד.

הגר׳ס לעצטע נאַכט ביי אברהם׳ן

די שפחה הגר זיצט אין קיך,
אַ רויכיק לעמפּל ברענט
און שאָטנס סאַמע קעץ און מייז
אויף אַלע גראָע ווענט.

זי וויינט. סע האָט דער באַלעבאָס
איר היינט געהייסן גיין.
„קליפּה, האָט ער איר געזאָגט,
דו טרעסט מיך אָפּ, צי ניין?

סורטשע די פּושקע־גבאי׳טע
האָט אים שוין ווידער אָנגערעדט:
„אָדער דו טרייבסט די דינסט אַרויס,
אַז נישט וויל איך אַ גט״.

און הגר נעמט פון קופערט אַרויס
אַ בייטשל קרעלן ווי בלוט,
אַ פּאַרטוכל פון גרינעם זייד
און אַ שטרויענעם זומער־הוט.

די זאַכן האָט ער איר געשענקט,
אַמאָל ווען זיי זענען געגאַן
שפּאַצירן איבער דער לאָנקע
דאָרט ווּ סע גייט די באַן.

אוי, אַזוי ווי אַ רויך פון אַ קוימען
און אַזוי ווי אַ רויך פון אַ באַן,
אַזוי איז מאַמע געטרייע
די ליבע פון אַ מאַן.

ווו וועל איך מיך איצט אַהינטוון
מיטן פיצל קינד אויף די הענט?
סיידן נעמען זיין בענקאַרט
און גיין דינען אין דער פרעמד.

זי נעמט אין דער האַנט דעם בעזים
און קערט צום לעצטן מאָל די שטוב
און עפּיס אונטער דער בלוזקע
פילט, אַז ס׳האָט אים נאָך ליב.

זי וואַשט נאָך איינמאָל די טעלער
און שייערט די קופּערנע פאַן —
אַזוי ווי אַ רויך פון אַ קוימען
איז די ליבע פון אַ מאַן.

הגר פאַרלאָזט אברהם׳ס הויז

די בלאָקייט טאָגט אין פענצטער,
דער האָן האָט דריי מאָל געקרייט,
אין דרויסן הירזשעט דאָס פערדל
אין ווייטן וועג געגרייט.

הגר שטייט אַ פאַרוויינטע
מיטן קינד אויף די הענט
און ס׳וואָגלען אירע אויגן
צום לעצטן מאָל אויף די ווענט.

דער בעל עגלה דינגט זיך אין דרויסן
מיט אברהם׳ן וועגן דעם לוין:
„לייגט צו רב אברהם אַ זעקסער.
ס׳זענען דאָך צוויי פאַרשוין”.

ס׳פערד שאַרט מיט די פּאָדקאָוועס
ווי ס׳וואָלט געטענה׳ט: אַן עק,
אָט וועל איך אייך וויזן יידן,
ווי מען לערנט בלק אַ וועג.

„ווייַן נישט ישמעאל׳יקל טאַטע,
אַזוי איז אונז שוין באַשערט,
אָט אַזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד”.

זי זעט זיך שוין אַ פּאַרלאָזטע
אויף אַ ווייטן פרעמדן וואָקזאַל
און זי כליפּעט אירע טרערן
אַריין אין דעם טערקישן שאַל.

„הגר גענוג שוין בעיעלה׳ט
די הערסט וואָס מען זאָגט, צי נײַן״
און הגר נעמט דאָס פּעקל
און לאָזט צו דער פיר זיך גיין.

אָט שטייט ער אין זיידענעם קאַפּל
רב אברהם דער פרומער ייד, —
צי פילט ער כאָטש מאַמע געטרייע
מיין ביטער דערשלאָגן געמיט?

דאָסביימשל קנאַלט: לסוסתי!
און פאַר איר פאַרטרערטן בליק
שאַרן די הייזער פון שטעטל
פאַמעלעך זיך אויף צוריק.

און הגר נעמט פאַר אַן עדות
דעם הימל און די ערד:
אָט אַזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד.

הגר אויף דער מיט פון וועג

הגר זיצט אַ פאַרוויינטע
אין מיטן וועג אויף אַ שטיין
און פרעגט ביי אַלע ווינטן
וווּ זי זאָל ווייטער גיין.

זאָגט איינער: גיי קיין מזרח
דער צווייטער קיין מערב גאָר
און דער דריטער אַ וואַזשנע שטיפער
שטיפט אין אירע האָר.

פרעגט זי ביי די פייגל,
וואָס פליען אַהין און אַהער.
זאָגט איינער, גיי קיין צפון
און גיי קיין דרום — דער.

וויינט הגר: „טאַטע אין הימל
כ'האָב יאָרן געטריי געדינט,
און איצט טוען פון מיר שפעטן
דער פויגל און דער ווינט".

און הגר הויבט אויף די אויגן
און דערזעט אַ קאַראַוואַן,
פאָרויס אין אַ גרינעם מאַנטל
גייט דער טערקישער סולטאַן

ער קומט צו איר נענטער, נענטער
און זאָגט מיט אַ פעסטער שטים:
„זאָג צי דו ביזט הגר,
די שפחה פון איבראַהים!

און דער קליינער פּעמפּיק
איז ישמעאל מן הסתם,
דער נביא האָט געטון אונז מעלדן,
אַז מיר שטאַמען פון זיין שטאַם".

און ער פאַלט פאַר איר אַנידער
און קניט פאַר איר אין שטויב:
„מיר האָבן דעם יחוס געפונען
אַלאַה, אַלאַה אַ לויב!"

און הגר זיצט אַ פאַרווירטע
און ווייסט נישט צי ס'איז וואָר
און אַ זילבערנע האַלב-לבנה
פינקלט אין אירע האָר.

די מומער שרה האָט אַ שווער געמיט

די שטילע שבת־דעמערונג
טונקלט מיד אין שויב —
און דער פינסטער ליכטיקט נאָר
דער מומער שרה׳ס הויב.

זי שעפּטשעט מיט די ליפּן שטיל
פאַרכטיק צאַרט און פרום:
„אָי גרויסער גאָט אין הימל דו
גאָט פון אַוורום,

פון יצחק און פון יעקב׳ן
באַהיט אין דיינעם לויב,
דאָס ווערימל דאָס נישטיקע
וואָס פּויזעט אום אין שטויב.

און דאָס קליינע מייזעלע
אין זיין מויזן־לאָך —
און באַשער פאַר כל ישראל
אַ גוטע פולע וואָך!״

אין אירע אַלטע אויגן בליצט
אַ טרער און ציטערט שטיל
און שרה הערט ווי ס׳פרעגט די טרער
ביים שאָטן אויפן דיל:

„איז טאַקע אמת, אַז אַוורוּם
וויל מקריב זיין זיין קינד?
און אויב יאָ — פאַר וואָס, פאַרוועז
און פאַר וועלכע זינד?"

זאָגט דער שאָטן: „שטילער פּסס...
די מוטער שרה הערט,
זיי וויסן נאַר, נישט יעדן ייד
איז אַזאַ גליק באַשערט".

די מוטער שרה ווערט אין כּעס:
„אויף מיינע שונאים׳ס קעפּ" —
און וואַרפט דעם שאָטן און די טרער
אַראָפּ פון אַלע טרעפּ.

און מיט שטילע ווייכע טריט
גייט זי צום וויגל צו:
„באַהיט באַשיק מיין יונגעלע
טאַטע אין הימל דו"...

אברהם אבינו שאַרפט דאָס מעסער

די מוטער שרה אין איר ווייסער הויב
זיצט אויף דער פריזבע פאַרטראַכט,
איר נחת ווי אַ יונגע שוואַלב
פלאַטערט איבערן דאַך.

יצחק׳ל איר אויג אין קאָפּ
שפּילט זיך אין געלן זאַמד
און ס׳נידערט פון די נאָענטע בערג
אַ בלאָע נאַכט אין לאַנד.

זי שמייכלט: שוין אַ חודש צייט
זינט הגר איז אַוועק,
מיט איר ממזרוק ישמעאל,
אויף יענעם שמאָלן וועג.

זי קוקט אויף יצחקלען און קוועלט:
ס׳איז חלום צי ס׳איז וואָר —
ער איז דער טאַטע אויסן אויג,
זיין נאָז און זיינע האָר.

און קיינעהאָרע ווי ער וואַקסט,
ער גרייכט שוין ביז די קני
און ווי הנוודיק ער זאָגט:
„מאַמעליו, וויל פּי פּי״.

נאָר וואָס איז מיט אַוורומציען היינט?
ער זיצט אין הויף אַליין
און שאַרפֿט פֿון זינט נאָך וואָרעמעס
דאָס מעסער אויף אַ שטיין.

ס׳ציטערט אים די גראָע באָרד
און ער מורמלט מאָדנע רייד:
„ווילסט מיר טון אַ סביטקע גאָט?
איז מילא, איך בין גרייט".

און פֿון דעם נאָענטן עפּל־סאָד
פֿאַרשמעקט מיט צוויט און ווינט,
מיט אַ־אַאַ און איי־ליו־ליו.
וואָס שלעפֿערט איין אַ קינד.

און מיטן מעסער אין דער האַנט
שטייט אַוורום און ער הערט,
ווי ס׳נעמט דאָס שטילע וויגן־ליד
אַרום די גאַנצע ערד.

אברהם אבינו פאָרט מיט יצחקן צו דער עקידה

די גראָע מאָרגן־דעמערונג
דעמערט איבער דער ערד,
דער אַלטער געטרייער אליעזר שפאַנט
אין וואָגן די קאַרע פערד.

אברהם טראָגט אויף זיינע הענט
זיין בן־זקונים אַרויס,
אַ פרומער בלאָער שטערן בליצט
איבער דעם אַלטן הויז.

„הײדאַ אליעזר!" דאָס בײטשל קנאַלט
און אָט זילבערט זיך דער שליאַך,
(טרויעריק און שיין זאָגט דער פּאָעט
זענען די וועגן פון תנ"ך).

די גראָע ווערבעס פאַזע וועג
אַנטלויפן אויף צוריק,
אַ קוק טון צו די מאַמע ווײנט
איבער דער פוסטער וויג.

„וווּ פאָרן מיר איצטער טאַטעשי?"
„קיין לאַשקעוו אויפן יריד".
„וואָס וועסטו מיר קויפן טאַטעשי
אין לאַשקעוו אויפן יריד?"

„אַ זעלנערל פֿון פּאָרצעלײַ
אַ פּײקל און אַ טרומײט
און פֿאַר דער מאַמען אין דער הײם
אַטלעס אויף אַ קלײד".

אברהם׳ס אויגן װערן פֿײכט
ער פֿילט װי דאָס מעסער ברײט
אונטער דער זשופּיצע דאָס לײַב
— שוין אײנמאָל אַ יריד...

„אליעזר, בײַ דער װאַסער־מיל,
דאָרט זאָלסטו בלײַבן שטײן!
פֿון דאָרט װעל איך מיט יצחקלען
צופֿוס שוין װײַטער גײן".

אליעזר אויף דער קעלניע ברומט
און קוקט אַלץ אויפֿן שליאַד,
(טרויעריק און שײן זאָגט דער פּאָעט
זענען די װעגן פֿון תּנ"ך).

אברהם שיקט אַליעזרן זוכן פֿאַר יצחקן אַ ווײַב

„אליעזר מײַן אַלטער, געטרײַער קנעכט
נעם דעם שטעקן אין דער האַנד,
שפּאַן אײַן דײַנע אַלטע געטרײַע פֿיס
און לאָז זיך איבערן לאַנד!

זוך אויס פֿאַר מײַן יצחקלען אַ ווײַב
זי זאָל זײַן אײנע אין דער וועלט,
שײן זאָל זי זײַן, ווי די זון בײַטאָג
און זי זאָל האָבן אַ קניפּל מיט געלט!

ווײַל יצחק׳ל איז מײַן אויג אין קאָפּ
איך האָב אים קוים אויסגעווײנט.
דו ווײסט עס אַלײן, מײַן געטרײַער קנעכט,
ווײַל דו האָסט עס אין חומש געלײנט”.

דער אַלטער אליעזר באַמקעט: „יאָ”
און שמײכלט אין דער באָרד אַרײַן
און שטופּט אין אַלטן רוקזאַק אַרײַן
צוויי פֿלעשער מיט רויטן ווײַן.

די רעטשענע קיכלעך באַשיט מיט מאָן,
וואָס מען האָט פֿאַר אים אָנגעגרייט
צען האַרטע אײער, אַ געבראָטן עוף —
דער וועג איז לאַנג און ווײַט.

„רב אברהם אַ גוּטן!‟ און ער גייט,
אין דרויסן דעמערט דער שליאַך,
די דעמערונג איז בלאָ און קיל,
ווי ס׳טרעפט זיך אין תּנ״ך.

אַברהם אבינו קוקט אים נאָך
און זעט ווי דער קנעכט פאַרשווינדט
צווישן די ווייַנשל־בוימער אין טאָל.
אויף די פליגלען פונ׳ם ווינט

פלאַטערט די מוטער שרה פאַרביי
און איר שטערנטיכל לייכט:
„אוורעמל מזל טוב!‟ און פאַרשווינדט,
זייַנע אויגן ווערן טריב און פייכט.

און ס׳פלאַטערט זייַן אַלטע, גראָע באָרד
ווי להבדיל אַ טיכל אין ווינט:
„מזל טוב, שרה! נישט געווען באַשערט
זאָלסט פירן צו דער חופּה דייַן קינד‟.

ער נעמט פון דער זשופּיצע ס׳חומשל אַרויס
און לייענט די סדרה אויף אַ קול:
„חיי שרה‟ — אַ שטערן פאַלט
און ווערט געניזוקט טיף אין טאָל.

אברהם אבינו פאַרטראַכט זיך און שווייגט
די אויגן געווענדט צו דעם שליאַך,
די נאַכט איז בלאָ און סאַמעטן קיל
ווי ס׳טרעפט זיך אין תּנ״ך.

אליעזר רעדט מיט רב בתואל

אליעזר גלעט די ווייסע באָרד
און רעדט בנעימותדיק שטיל:
„איז טאַקע אייער אייגנס רב בתואל
אָט דער פּאַלוואַרק און די מיל?"

ער מישט מיטן לעפּעלע די טייי
אַ זופּ — או־אַ! סע בריט
און בתואל טראַכט אין האַרץ ביי זיך:
אַי, אַ טשוואַק אַ ייד!

נאָר רק ער פרעגט דאָס אייגענע,
גלייך ס'וואָלט אים ווער גענאַרט.
„אוודאי אייגנס", ער שמייכלט זיס,
גלייך ס'וואָלט אים נישט געאַרט.

„נו מאַ, אַברהם מיין באַלעבאָס
איז אויך נישט קיין אָרעמאַן
און כאָטש ער פאַרמאָגט אַ צאַצקע אַ זון
גיט ער כּך וכך נדן".

ער מישט מיטן לעפּעלע די טייי
אַ זופּ — או־אַ! סע בריט —
רב בתואל ווערט כמעט אין כּעס:
אַי, אַ טשוואַק אַ ייד!

נאָר רק ער טעהנ׳ט דאָס אייגענע
דאָס אייגענע און אָן אַ שיעור,
גלייך ער וואָלט חלילה נישט געגלויבט,
אַז רבֿ אברהם איז אַ גביר.

אליעזר קוקט אויף דער מזרח־וואַנט
און זעט ווי דער ווילנער גאון
ווינקט אים מיטן רעכטן אויג
און הייסט אים דעם שידוך טון.

„איז הייסט עס דאַרף מען גיין אויף פּאָטשט
און קלאַפּן אַהיים אַ דעפּעש:
רבֿ בתואל מסכּים... כּלה האָט
בעטגעוואַנט, צירונג און וועש״.

הינטער דער טיר שטייט רבֿקה און הערט
און ציטערט פאַר פּחד און פרייד,
זי זעט זיך אונטער דער חופּה שוין
אין אַ ווייסן חופּה־קלייד.

און אָט טוט ער איר אָן דאָס פינגערל
און זי זופט פון זיין בעכער וויין:
— אָ ליבער מאַנד אין הימל, זאָג,
צי וועל איך כאָטש גליקלעך זיין?

זי שווייגט אַ רגע און זי זעט,
ווי איבער דעם נאָענטן וואַלד
ציטערט אַ גילדענער שטערן שטיל
אַ רגע... און ער פאַלט.

אברהם אבינו באַקומט אַ בריוו

יצחק אבינו שפּאַצירט אין פעלד
געלאַסן ערנסט און פרום
און זעט ווי ס׳פּאָרט זיך אַ שמעטערלינג
מיט אַ בלאָער קאָרן־בלום.

אַ רגע... צוויי... און נישטאָ אים מער
ער איז שוין העט, העט, העט —
„צי וועט כאָטש געבן דער שאַרלאַטאַן
דער אָרעמער בלום אַ גט?"

און יצחק׳ס אויגן פינקלט אַ טרער:
ס׳איז פול מיט זינד די וועלט!
און ער גייט מיט פאַמעליכע טריט
צו זיין טאַטנס געצעלט.

אברהם אבינו שטייט אויף דער שוועל
און שמועסט מיטן פּאָטשטיליאָן,
וואָס האָט געבראַכט אַ פאַרזיגלטן בריוו
פאַר אַבראַהאַם תרחזאָהן.

אליעזר שרייבט, דער געטרייער קנעכט,
אַז אַלצדינג איז אָלרייט,
די כלה איז שיין און האָט נדן
און גאָר אין אַ קורצער צייט

װעט ער זי ברענגען צו פירן אַהער
מיט קעמלען, צירונג און געלט,
רבקה הייסט זי, איר קאָכן פיש
האָט אַ שם אויף דער װעלט.

אברהם אבינו שמייכלט און גיט
דעם פּאָטשטיליאָן אַ באַקשיש —
זינט שרה, זאָל זיך מיען, איז טויט,
האָט ער נישט פאַרזוכט דעם טעם פון פיש.

ער פאַרמאַכט די אויגן און ס׳איז אים גוט,
ער הערט װי זיין יצחק׳ל ציט
דעם גמרא־ניגון — „געלויבט צו גאָט
ער װאַקסט כאָטש אַ פרומער ייד״.

„אמר אביי״ — אַי װי זיס,
אַ שטראַל פון׳ם זונפאַרגאַנג
שטיפט אַרום אין זיין גראָער באָרד
און ציטערט אַ רגע לאַנג...

יצחק אבינו פאַרהערט זיינע בנים
שבת נאָכן טיש

יצחק אבינו אין זיידן כאַלאַט
גייט איבער דער שטוב אַרום
און ברומט זיך צו אַ ניגנדל,
אַ ניגנדל ערנסט און פרום.

דעם ניגון האָט דער טאַטע נאָך
אים געזונגען ביי דער וויג,
בעת די מוטער שרה אין שטאַל
האָט געמאָלקן די ווייסע ציג.

„טשירי בים באָם, טשירי בים באָם
אַי טאַטע אין הימל הער,
ווי אין דעם ניגון ציטערט פרום
דעם הייליקן טאַטנס טרער".

די פענצטער זענען צועפנט ברייט
ס'איז שבת נאָכן טיש,
סע גריזשעט נאָך די פעטע קאַץ
די ביינדלעך פון די פיש.

„געלויבט צו גאָט שוין אָפּגעבענטשט,
איצט רבקה זיי נישט אין כעס
און רוף מיר די קליינע חברה אַריין,
בענגוג שוין געוואָיוועט אין גאַס".

„קום עשו׳ל צום טאַטן אַהער,
זאָג וואָס פאַרא סדרה גייט?״
עשו שווייגט גלייך נישט צו אים
וואָלט מען גערעדט די רייד.

ער האַלט אין דער רעכטער קליינער האַנט
אַ רויטן קאָלדרע־קנאָפּ
און רבקה זעט בעשיינפערלעך:
ער האָט אַ פאַרשטאָפּטן קאָפּ.

„איצט יעקב׳ל ווייז וואָס דו קענסט!״
און יעקב אבינו קנאַקט
די סדרה ווי אַ לאָשעקל
איבער דעם ברייטן טראַקט.

רבקה שטייט ביים אויוון פרום
און הערט זיך צו און קוועלט,
זי זעט דעם שכר שוין אָנבעגרייט
פאַר זיך אויף יענער וועלט.

און אויף יעקב׳ס עילוי־קאָפּ
פאַלט איר צאַרטער בליק
און דורך דער שבת־שטילקייט זשומ׳ט
אַ גרויסע בלאָע פליג.

יעקב קויפט אָפּ די בכורה ביי עשו׳ן

„טשויעטע עשו, זיי אַזוי גוט
קום אויף אַ ווייל צו מיר אַריין,
כ׳האָב ערשט פונ׳ם קעלער אַרויפגעבראַכט
דעם אמת׳ן עמער מיט וויין״.

עשו קראַצט די פּאָטילניצע
און ספקט: גיין צי ניט?
צי נאַרט נישט אָט דער יאַנקל אָפּ,
דער קליינער, כיטרע זשיד?

נאָר אַז יעקב גיסט דעם בעכער אָן
און האַלט אים אַנטקעגן דער זון,
טראַכט עשו, אַז דער וויין איז רויט,
נאָך רויטער פון דער זון.

„דאַי באָזשע יאַנקל!״ און עשו טרינקט
„דאַי באָזשע״ — אַז ס׳זאָל דיר זיין —
טראַכט יעקב און שמייכלט כיטרע און פרום
אין זיין שוואַרצער באָרד אַריין.

און עשו טרינקט אַ כוס נאָך אַ כוס
און אָט שטייט שוין דער צענטער אין קאָן,
„יאַנקל דאַוואַי, צום פאַרבייסן דאַוואַי
אַ המן-טאַש מיט מאָן״!

שמייכלט יעקב: „אַ המן־טאַש גאָר
ס׳איז דען פורים גוי׳אישער קאָפּ?
מילא, דער ווייַן יאַק ווי דער ווייַן
נאָר פאַר דער שיסל מיט באָב,

וואָס כ׳האָב מיר אויף וועטשערע אָנגעגרייט
דערלאַנג מיר די בכורה אַהער!
אסור צי אַ צווייטער ייִד
וועט דיר געבן מיט עפּיס מער״.

נעמט עשו אַרויס פון דער פאַזוכע
די בכורה — יאָ צי ניין?
נאָר אַז ער דערפילט, אַז די שיסל מיט באָב
לאָזט אים נישט פון הינען גיין,

זאָגט ער: „נאַ!״ און יעקב באַהאַלט
די בכורה אין זילבער־שאַנק,
און עשו כראָמטשענדיק דעם באָב
פילט, אַז סע טוט אים באַנג.

און ער פילט ווי ס׳וואַקסט די שנאה אין אים
און ער ווייסט אַליין נישט פאַר וואָס,
ער שלייַדערט די ליידיקע שיסל אַוועק
און צושמעטערט דאָס ליידיקע גלאָז...

יעקב נאַרט אויס די ברכה ביי יצחק'ן

„רבקה סערדצע" ווו איז אַצינד
עשו מיין ליבער זון?"
„בלינדער יאָץ, אָט שטייט נעבן דיר
עשו דיין ליבער זון!"

און רבקה טוט יעקב'ן אַ שטויס:
„וואָס שטייסטו לעמעד, וואָס?
גיי זאָג, דו האָסט פאַרן טאַטעשי
געשאָסן אין פעלד אַ האָז.

אַ האָז, אַ העזל, אַ ציגנבאָק —
גיי קינד און נישט פאַרגעס,
דו ווייסט דאָך אַז דער טאַטעשי
האָט זייער ליב דעם פרעס.

ווערסטו ביי אים געפינען חן
און די ברכה אויפן וועג,
נו גיכער! איידער עשו שטינק
וועט קומען פון געיעג".

יעקב אבינו שטייט אַ ווייל
און טראַכט: אַן עק, אַ סוף!
דער חלום שטעלט שוין אויפן וועג
די לייטער צום הימל אויף.

און אויפֿן ברונים אין דער פּרעמד
ליגט שוין דער שווערער שטיין,
און בײדע שוועסטער אַמפּערן זיך
ווער ס׳זאָל נאָך וואַסער גײן.

יצחק אבינו שמײכלט זיס:
„עשו מײַן גאָלדן קינד —
דו וואָס ביזט פֿלינקער פֿאַרן הערש
און שנעלער פֿאַרן ווינט —

וואָס האָסטו פֿאַר דײַן טאַטעשי
איצט פֿון געיעג געבראַכט,
דו ווײסט דאָך, אַז דער טאַטע שלאָפֿט
פֿאַסט ער אַ גאַנצע נאַכט״.

יעקב אבינו שטאַמלט: „איך...״
און בלײַבט אַ רגע שטיל
און ס׳שושקען הינטערן אויוון זיך
דער אָדנט און די גריל...

רחל גייט צום ברונים נאָך וואַסער

רחל שטייט ביים שפּיגל און פלעכט
אירע לאַנגע שוואַרצע צעפּ,
הערט זי ווי דער טאַטע הוסט
און סאַפּעט אויף די טרעפּ.

לויפט זי גיך צום אַלקער צו:
„לאה, דער טאַטע, שנעל!"
לאה באַהאַלט דעם שונר־ראָמאַן
און ווייזט זיך אויף דער שוועל.

דאָס פּנים בלייך און אויסגעצאַמט
די אויגן רויט און פאַרוויינט,
„לאה, מאַכסט פון די אויגן אַ תּל
געגוג שוין פאַר היינט געוויינט".

און רחל נעמט דעם וואַסער־קרוג
און לאָזט זיך צום ברונים גיין,
די דעמערונג איז בלאָ און מילד
כאָטש נעם און כאַפּ אַ וויין.

זי גייט. און איבערן טונקעלן פעלד
בליצט שנעל פאַרביי אַ האָז.
— טשיריק! — אַ למד־וואָוו'ניקל
טשירקעט אין טיפן גראָז.

און אויפֿן הימל שעמערירט
אַן אויערינגל פֿון גאָלד:
„ווען ס׳וואָלטן כאָטש געווען צוויי,
אַי וואָלט איך זיי געוואָלט״.

אַ פּייפּל פּייפֿלט אין דער נאָענט:
טרילי, טרילי, טרילי —
און ס׳שמעקט מיט דעמערונג און היי
פֿון אַלע שאָף און קי.

זי לויפֿט. שוין שפּעט. אין חומש שטייט
ביים ברונים וואַרט אַ גאַסט,
די קאַץ האָט זיך געוואַשן היינט
און זי האָט היינט געפֿאַסט.

זי לויפֿט און ס׳פֿינקלט איבער איר
דאָס אויערינגל פֿון גאָלד:
ווען ס׳וואָלטן כאָטש געווען צוויי,
אַי וואָלט זי זיי געוואָלט.

יעקב אבינו באַגעגנט זיך מיט רחל׳ען

יעקב אבינו שלעפּט זיך מיד
אין שפּעטן אָוונט אַריין —
אָט איז דער ברונים דאָרטן לינקס,
דאָ מוז עס זיכער זיין.

ער נעמט דאָס חומשל ארויס:
„אוודאי, אוודאי דאָ —
איז וויזשע קומט עס טאַקע, האַ
וואָס זי איז נאָך נישטאָ?״

זי גייט. זי לויפט. אַי פּאָטערל!
מיטן קריגל אין דער האַנט,
נאָך שענער ווי אין חומש שטייט,
אַן אמחער באַרליאַנט.

„גוטן אַבענד שיינע מאַדמאַזעל
איך בין דאָ, הייסן זי,
אַ גר, אַ פרעמדער אין דעם אָרט
דאָס הייסט, אַז נישט פון הי.

נאָר כ׳האָב דאָ פריילייַן, וויסן זי
איין אָנקל אין דעם לאַנד,
ער מוז איהן פריילייַן, וויסן זי,
אודאי זיין באַקאַנט.

לבן הייסט ער, וויסן זי,
ער איז נישט אַבי־ווער,
ביי אונז אין שטעדטל זאָגט מען אַז
ער איז איין מיליאָנער".

„לאַבאַן האַראַמי יונגער מאַן
דאָס איז דאָך מיין פּאַפּאַ"! —
„אויב כ'האָב קיין טעות וויסן זי
זענט איר דאָס פריילין ראַ..."

„און איר זענט יאַקאָב מיין קוזען?"
און זי ווערט ווי צינטער רויט
און יעקב טראַכט אין האַרץ ביי זיך:
— או־וואַ, אַ וואַזשנע מויד!

זיי גיבן ביידע זיך די הענט,
אַ קילער אָונט־ווינט
נעמט זיי ביידע פעסט אַרום
אַ רגע און — פאַרשווינדט.

יעקב אָבינו זינגט אַ סערענאַדע הינטער רחל׳ס פענצטער

דו ליגסט מסתּמא איצט אין בעט
און חלום׳סט זיס אַוועדע,
און איך דאָ הינטערן פענסטערל
זינג דיר אַ סערענאַדע.

דער פעטער איז אַ הונט מיט ציין,
נאָר רק ער הייסט מיר וואַרטן,
סע קען דער פעטער נישט פאַרשטיין
ווי שווער מיר איז דאָס וואַרטן.

אוי וואַרטן מוז איך, רוכטשע לעב
אויף דיר אַזש זיבן יאָר,
אוי, מיר פאַר דיינע אויגענעס
און דיינע שוואַרצע האָר.

איך האָרעווע בייטאָג אין פעלד
ביינאַכט קען איך נישט רוען,
סע טוט מיך נאָר ווי אַ מאַגנעס
כּסדר צו דיר ציען.

דער מאָנד אין הימל — ער אַליין
נאָר קען מיין ווייטיק פילן,
ווי שווער, ווי שווער, ווי שווער ס׳איז
אַ ליבע אויסצושפּילן.

כ'האָב זיבן מאָל אין געלן זאַמד
היינט אויסגעקריצט דיין נאָמען,
האָב איך דערזען אַ טרעפּערקע
הינקט אויף אַ פוס אַ לאָמען.

געהאַלטן האָט זי אין דער האַנט
אַ פּעשל אַלטע קאָרטן —
און איידער וואָס און איידער ווען
האָט זי געזאָגט די ווערטן:

„צוויי מיידן פּגרן נאָך דיר
און דו האָסט ליב נאָר איינע,
די עלטערע ווערט זיין דיין ווייב
אָבער נישט די קליינע".

און איידער וואָס און איידער ווען
האָט זי זיך אָפּגעצויגן —
לאה'ן האָט זי דאָס געמיינט
מיט די טראַכאָמע אויגן.

אוי, אַ טעות האָט די טרעפּערקע
און אַ טעות האָט דער פעטער,
אַז מיינע ווערסטן זיין וועל זיין
צי פריער אָדער שפּעטער.

אוי, דינען וועל איך רוכטשע לעב
פאַר דיר נאָך זיבן יאָר,
אוי מיר פאַר דיינע אויגענעס
און דיינע שוואַרצע האָר...

רחל און לאה

רחל שטייט באַרוועס אויף דער שוועל
און טרילערט שטיל אַ ליד,
די שוואַלבן וואָס פלאַטערן פאַרביי
שמעקן מיט פרילינג און צוויט.

יעקב, דער ליכטיקער פאַרשוין
איז איר געקומען צו חלום בייגאַכט
און האָט איר פאַר זיין האַרטער מי
דריי שיינע מתנות געבראַכט.

אַ בענטשערל און שיכלעך פון לאַק
און אַ פינגערל פון גאָלד —
אוי, ווען די שוואַלבן וואָלטן געוווּסט
ווי שטאַרק זי האָט אים האָלד!

זי זשמורעט די אויגן צו דער זון
און לאַכט און קוועלט,
וואָס אָט די אייגענע גרויסע זון
שיינט אויך אויף אים אין פעלד.

אַ ווינטל לאַשטשעט אירע פיס
און שטיפט אין אירע האָר
און רוימט איר שטיל אין אויער איין:
„נאָך גאַנצע פינעף יאָר".

„רחל! (די שוועסטער לאה רופט)
די קאווע ווערט דיר קאַלט“.
רחל טוט אַ ציטער שטיל:
„אָט תיכף לאה! באַלד“!

און זי ווערט טרויעריק מיט אַמאָל,
זי ווייסט אַז לאה וויינט
אויף איר געלעגער יעדע נאַכט
און זי ווייסט אויך וואָס דאָס מיינט...

און ס׳טוט ביים האַרצן איר אַ קלעם
און זי לויפט אין אַלקער גיך:
„נאַ דיר, לאה שוועסטערל קרוין
דאָס בענטשערל און די שיך!

און נאַ דיר, לאה שוועסטערל קרוין
דאָס פינגערל פון גאָלד,
נאָר לאָז פאַר מיר, פאַר מיר אַליין
אָט דעם וואָס איך האָב האָלד“.

און ס׳אָטעמט פון די שוועסטער שאַרף
די בענקשאַפט און דער צער
און ווער ס׳לאַכט פון זיי און שפעט
איז אַ רשע און אַ נאַר.

לאה ברענגט דודאימלעך פון פעלד

מיט אַ בינטל דודאימלעך אין האַנט
גייט לאה פון פעלד אַהיים,
די אָונט־זון צעפינקלט איר גאָלד
אויף אַן אָרעמער כאַטע פון ליים.

לויפט איר אַנטקעגן אַ שלאַנקער ווינט
און ער כאַפּט דעם אָטעם קוים:
„לאה, די קינדער וויינען דיר
אונטער דעם גרינעם ניסנבוים".

„אַ וויטאָג דער מאַמען" — לאה לויפט
און ס'פּלאַטערט אין ווינט איר קלייד,
אָט שטייט די ווינט־מיל אויפן באַרג
מיט די פליגל אויסגעשפּרייט,

גלייך זי וואָלט ערגעצווו געהאַט
אַ יעקב און קינדער ווי גאָלד,
וואָס וויינען אונטער אַ ניסנבוים
און זי וואָלט צו זיי געוואָלט...

זי לויפט. אין דודיעס שענק ביים טראַקט
צינדט מען שוין אָן אַ ליכט,
אָט איז דאָס גרינע קלויסטערל
און אָט איז דאָס געריכט.

זי שטעלט זיך אָפּ און אָטעמט שווער
אָט זעט זי, די שוועסטער גייט,
אַ זיידן העמדל אין דער האַנט
פון לאַנג שוין אויפגענייט...

און לאה זאָגט: „זע רוכטשע קרוין,
וואָס כ׳האָב פאַר דיר געבראַכט,
נעם די דודאימלעך און לעג
צוקאָפּנס דיר ביינאַכט!

אין ניין חדשים מירצעשעם
וועסט שוועסטער זען צו ניין"...
זיי שושקען זיך און דער פּאָעט
קען גאָרנישט מער פאַרשטיין.

איז דרייט ער זיך אַוועק דיסקרעט
און כאָטש ער האָט נישט געהערט,
ווייסט ער אַז דאָס שושקען זיך
איז אייביק ווי די ערד...

יעקב אבינו האָט עגמת נפש פון זיינע קינדער

יעקב אבינו זיצט אַלט און מיד
אויף דער גראָז־באַנק פאַרנאַכט,
ער פילט די ביינער טוען אים וויי,
נישט פאַר קיין שום ייד געדאַכט.

די בנים זענען פון גאַנץ קאַריאָר
אַוועק מיט די שאָף אין פעלד:
„אוי גאָטעניו, די דאָזיקע זין
פאַראומערן מיר די וועלט.

אָט האָב איך דאָ נישט לאַנג געפּאַקט
דעם בכור ביי בלעה׳ן אין בעט.
צי קען דען אַ טאַטע מוחל זיין
אַ קינד אַזאַ מין חטא?

נו און זיי — די אַנדערע צוויי,
אַזאַ מין חלול השם —
זיי האָבן חרוב ונחרב געמאַכט
די קהלה קדושה שכם.

נו, און יהודה, דער וואַזשנע לייב
מיט דער זונה אויפן וועג —
ס׳האָט געהאַלטן אויף אַ האָר
זיי זאָלן קיין סטאַמבויל אַוועק.

אַ שטיקל גליק, וואָס איינער פֿון זיי
איז כאַטשבע אַ שטיקל לייט,
דערפֿאַר האָב איך אים אויפֿגעניייט
אויף פּורים אַ העמדל פֿון זייד״.

און יעקב הויבט די אויגן אויף:
צי האָט ער אַ טעות? ניין!
ער זעט בפּירוש און אויף דער וואָר
די מוטער רחל גיין.

זי גייט מיט שטילע זיידענע טריט
און קומט אַלץ נענטער צו אים.
זי באַוועגט די ליפּן. ער הערט זיך איין
נאָר ס׳דערגייט נישט צו אים איר שטים.

אָט ווינקט זי מיטן טיכל צו אים:
„אויף ווידערזען״! און פֿאַרשווינדט
ווי זי אַליין וואָלט נאָר געווען
אַן אָטעם פֿון׳ם ווינט.

יעקב אבינו זיפֿצט שווער און טיף:
„אַ חלום איז טאַקע אַ נאַר —
פֿאַרוואָסזשע נעמט נישט מיט דאָס מה
די בענקשאַפֿט און דעם צער?״

ער הויבט זיך אויף. די לופֿט איז שאַרף
ס׳איז שוין צייט צום שלאָפֿן גיין,
די בנים וועלן מסתּמא שפּעט
קומען אַהיים צו גיין.

יוסף הצדיק און זליכה

„קום קעצעלע, נו קום אהער!
נו קום און זיי נישט בייז!
זע מיינע בריסטן גארן דיך,
זיי זענען ברוין און הייס״.

מאכט יוסף הצדיק: „נו־אי־אָ
און מאכט די אויגן צו:
וואָס וויל די קליפּה פון מיר, האַ?
גיי קליפּה אין דיין רו!״

„קום קעצעלע, נו קום אהער!
מיט מיינע שווארצע האָר
וויל איך דיך פּענטען פעסט צו מיר
אויף היינט און אלע יאָר״.

מאכט יוסף הצדיק: „נו־אי־אָ
אי טאטע אין הימל, העלף!
דו, וואָס האָסט זיך מיר אנטפּלעקט
צווישן עקדישן און וועלף״.

„נו קעצעלע, נו קום שוין, נו!
זע, ווי ס׳ברענט מיין לייב —
קום און זיי א מאַן צו מיר,
און איך וועל זיין דיין ווייב!״

יוסף הצדיק פיבערט און זעט,
ווי זיין ראש ישיבה גייט.
ניין, ס'איז דער טאַטע יעקב גאָר
און סע האָבלען זיינע רייד:

„וואָס זעען מיינע אויגן, וואָס?
מאַכסט גאָר קוצעניו מוצעניו
מיט דער ערליה, דער אשת איש,
טפו, יוסף הצדיק, טפו!"

מאַכט יוסף הצדיק די אויגן אויף
און ציטערט, ווי אַ בלאַט —
נאַקעט קנים זי נעבן אים
ווי די מאַמע האָט זי געהאַט.

זי גלעט אים מיט די הייסע הענט
און כשופ'ט מיט איר קול
און ס'ראַנגלט זיך ביי אים אין האַלז
אַ הויכער „שמע ישראל!"

יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער

זאָגט דער שליח: „אדוני האַר
מיר האָבן די חברה געפּאַקט,
אַ זיבן מיילן ווייט פון הי,
אזש אויפן גריצער טראַקט".

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און בייז:
„ברענג'ט די חברה אַריין!
איך וויל נישט וויסן פון באַאַרנישט,
דער בעכער זאָל מיר זיין!"

זאָגן די ברידער: „אדוני האַר
מיר זענען ערלעכע לייט,
מיר ווייסן אַלע ברוך השם
וואָס „לא תגנב" באַדייט.

ווייל אונזער פאָטער יעקב איז
איין גאָטעספאָרכטיקער מאַן,
ער איז דער גראַנד-ראַבינער וואָהל
אין הייליקן לאַנד כנען".

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און בייז:
„פאַרעד'ט מיר נישט די ציין!
צי עץ זענט אַלע ערלעכע לייט,
וועל איך שוין זען אַליין".

זאָגן די ברידער: „אדוני האַר
מיר האָרכן דיין באַפעל״ —
און זיי צעבינדן תיכף און שווין
די זעק מיט ווייצנמעל.

„און ווער איז אָט דער קליינער ווער,
וואָס שטייט דאָרט ביי דער וואַנט
און האַלט אַ תפילין־זעקעלע
אין דער רעכטער האַנט?״

זאָגן די ברידער: „אדוני האַר
ס׳איז בנימן, ווי איר ווייסט,
ער איז דעם טאַטנס מיזיניקל,
זיין אוצר און זיין טרייסט״.

„קום קליינער חברה־מאַן אַהער
און עפן דיין זעקל שנעל!
און לאָמיך זען צי האָסטו דאָרט
בלויז סאַמע מצה־מעל?״

און יוסף נעמט דעם תפילין־זאַק
פון בנימנס האַנט ארויס —
און אין דער טונקל זיין געשטאַלט
ווערט מאָדנע שטרענג און גרויס.

יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין „מכירת יוסף“

„ראובן מיין סאַמע עלטסטער זון
וואָס שטייסטו אַזוי שטיל?“
„פּאָטער יעקב, מיר זענען גרייט
צו שפּילן דעם פּורים־שפּיל“.

„יוסף מיין סאַמע ליבסטער זון
טו אָן דאָס זיידענע העמד!
די ברידער ווילן דיך נאָכאַמאָל
פאַרקויפן אין דער פרעמד.

איז וואַרפן זיי דיך אַריין אין גרוב,
טו ווייז — אָבער נישט צופיל!
דו שפּילסט דאָך נישט דאָס ערשטע מאָל
מיין קינד, דעם פּורים־שפּיל.

נאָר ווען דו גייסט פאַרביי דעם וועג,
ווו דיין מאַמעס קבר שטייט,
וויין אויף איר שטיין אַן אמתע טרער
און זאָג צו איר שטילערהייט:

דער אַלטער יעקב וואָלט נאָכאַמאָל
געדינט זיינע זיבן יאָר,
ער זאָל נאָך אַ רגע פאַרן טויט
אַ גלעט טון אירע האָר.

און ווייטער ווייסטו שוין אַליין,
ווו איין ווו אויס און ווי —
ס׳פּאַשען שוין אין פּרעה׳ס טרוים
די זיבן פעטע קי.

זיי אים פּותר ווי אַלע מאָל
זע מאַך נאָר נישט קיין פעל,
און פאַרגעס נישט, למען השם
דעם טאַטן אַ זעקל מעל!

און פאַרגעס נישט, למען השם,
יוסף הצדיק דו מיין —
און היט זיך פאַר פּוטיפר׳ס ווייב
כאָטש זי איז יונג און שיין!"

— — — — — — — — — —

„היידאַ קינדער, וואָס שטייט איר וואָס,
וואָס שווייגט עס אַזוי שטיל?"
„פּאָטער יעקב האָסט קאַליע געמאַכט
אַליין דעם פּורים־שפּיל".

אינהאַלט:

פאָרוואָרט . . . . . ה

ווידמונג . . . . . ז

איין לויב דיר גאָט . . . . . ט

חוה ברענגט אדם׳ן דעם עפל . . . יא

אדם איז אייפערזיכטיק . . . . יג

אברהם אבינו מוסרט לוטן . . . . טו

לוטס טעכטער . . . . . יז

אברהם און שרה . . . . . יט

די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו . . . כא

אברהם אבינו פראַוועט אַ שלום זכר . . . כג

שרה זינגט יצחקלען אַ שלאָפליד . . . כה

הגר׳ס לעצטע נאַכט ביי אברהם׳ן . . . כז

הגר פאַרלאָזט אברהם׳ס הויז . . . כט

הגר אויף דער מיט פון וועג . . . לא

די מוטער שרה האָט אַ שווער געמיט . . לג

אברהם אבינו שאַרפט דאָס מעסער . . . לה

אברהם אבינו פאָרט מיט יצחקן צו דער עקידה . . לז

אברהם שיקט אליעזרן זוכן פאַר יצחקן אַ ווייב . לט

אליעזר רעדט מיט רב בתואל . . . מא

אברהם אבינו באַקומט אַ בריוו . . . מג

יצחק אבינו פאַרהערט זיינע בנים שבת נאָכן טיש . מה

יעקב קויפט אָפּ די בכורה ביי עשו׳ן . . . מז

יעקב נאַרט אויס די ברכה ביי יצחק׳ן . . מט

רחל גייט צום ברונים נאָך וואַסער . . . נא

יעקב אבינו באַגעגנט זיך מיט רחלען . . . נג

יעקב אבינו זינגט אַ סערענאַדע . . . נה

רחל און לאה . . . . . נז

לאה ברענגט דודאימלעך . . . . נט

יעקב אבינו האָט עגמת נפש פון זיינע קינדער . . סא

יוסף הצדיק און זליכה . . . . סג

יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער . סה

יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין „מכירת יוסף“ . סז

פון זעלבן מחבר:

שטערן אויפן דאַך (ליד און באַלאַדע)

לאַמטערן אין ווינט (ליד און באַלאַדע)

גרייט צום דרוק:

דעמערונג אין שפיגל (ליד און באַלאַדע)

פעלקער זינגען (איבערדיכטונגען פון פאָלקסלידער, I ב.)